BIBLETEKE POPULORE № 3

MIHAL GRAMENO

E PUTHURA

ROMAN DRAMATIK

BKSH

BIBLIOTEKA KOMBETARE TIRANE

KORÇE
1909

BKSH

BIBLETEKE POPULORE

MIHAL GRAMENO

E PUΘURA

ROMAN DRAMATIK

BKSH

REPUBLIKA POPULLORE E SHQIPERISE
BIBLIOTEKA POLSETARE
TIRANE

SELANIK
Ɛtypurɛ nɛ ɛtypɛɛkroŋɛt „Mbrođɛsija“ *Kristo Luarasi*
1909

KETE ROMAN JA DEDIKOH
MIKUT E VJERCETORIT
HIL MOSI

M. G.

BKSH

Perbotimi ecte ndaluare. Çdo libre do te sjelle cenceturen e auktorit.

E PUƟURA

ROMAN DRAMATIK

KRYE I.

Mɛ 1815 tɛ djelɛ pas dreke, nɛ ŋɛ ditɛ fort tɛ bukurɛ prej tɛ Majit, kur gidɛ natura nɛnɛqɛɕte, gidɛ ŋɛrɛzija e qytetit tɛ Korçɛs si burrat, gratɛ, fɛmija e plakat kiɕin lɛnɛ ɕtɛpitɛ eđe iɕin mbleđurɛ nɛ Mano uđɛ, pɛr tɛ parɛ dasmɛn qɛ bɛheɕe nɛ ɕtɛpi tɛ Risto Vanezit, i cili martonte vaɕɛn e tij Margɛn me Kolon e Zaros.

Pa durimi midis popuλit iɕte ɕum i mađ qɛ tɛ vɛɕtronin nusen kur tà mernin kruɕqit prej ɕtɛpisɛ, me qɛnɛ qɛ jo se nuku kiɕin parɛ dasmɛ eđe nuse, por ɕkaku iɕ se Marga iɕte prej vɛrste e ɕkuarɛ. U đoɕin tɛ ɕkuara asi kohe atyre vaɕave qɛ kapɛrxenin tɛ 16 vitet; e Marga sot kiɕte mbuɕurɛ plot ŋɛzet e ŋɛ mot.

Andaj tɛ viŋe veɕnɛ do tɛ dɛɕoŋe ŋɛ mijɛ ndry-

ɕime fjalɛɕ tɛ liga qɛ kuvɛndonin gratɛ pɛr Margen. Ca prej tyre ðɛɕnin qɛ ɛɕtɛ e sɛmurɛ, ca q' e zê ajo punɛ, tɛ tjeratɛ qɛ ɛɕtɛ e paketɛ nɛ mɛndje, eðe tɛ tjeratɛ ɕumɛ tɛ kɛtiλa. Me ɡiðɛ qɛ prej kɛtyre fjalɛve as ɳɛ nuku iɕte e vɛrtetɛ, kiɕin ɕumɛ tɛ drejtɛ tɛ kuvɛndoninɛ ɡiðɛ kɛto, me qɛnɛ qɛ prindɛt e Margɛs nɛmɛroheɕin ata mê tɛ pasurit tɛ qytetit, eðe Marga iɕ ajo mê e bukura e ɡiðɛ vaɕave, kur nɛmɛronte 16 vjet.

Kuɕ munte tà vɛɕtronte asi kohe Margɛn me sy eðe tɛ mos habitɛɕe e tɛ nemitɛɕe pɛrpara ɳɛ konizme kaqɛ tɛ bukurɛ!

Vetɛm ɳɛ pɛndɛ si e Rafailit munt tɛ zugrafiste ɳɛ fytyrɛ tɛ kɛtiλɛ!

Sytɛ e vetuλat stɛrɛ tɛ zeza, ɳɛ ɡojɛ tɛ vogɛlɛ reðuarɛ me buzɛt e kuqe si trɛndafili, tɛ cilat kur nɛnɛqɛɕnin bɛnin vɛnt tɛ duken ðembɛt e vɛgɛl e tɛ fildiɕtɛ, ɳɛ hundɛ tɛ trɛturɛ, faqet si burbuqe trɛndafili me ɳɛ lajðiçkɛ nɛ faqe tɛ djaðtɛ, lɛɕrat tɛ zeza varur ɡɛr nɛ ðɛmrat e kɛmbɛve, kɛmbɛt e duart tɛ vogɛla mbuluar me lɛkurɛn tɛ hoλɛ si kadyfeja eðe ɳɛ trup dɛrðurɛ si sɛlvija.

Po pɛrveç bukurisɛ, Zoti i kiɕtɛ ðuruar ɡiðɛ tɛ mirat Margɛs, ɳɛ karakter tɛ urtɛ, mɛnyrɛ tɛ çkɛlqyer, tɛ ritur tɛ mirɛ e ɡiðɛ ç' duhet pɛr ɳɛ vaɕɛ, qɛ tɛ bɛɳɛ burɛn fatbarðɛs, andaj ɡiðɛ djɛmtɛ tɛ

pasurɛ tɛ qytetit, si eðe tɛ jaɕtmit, enderitnin eðe ɕpresonin si-cili e cili tɛ ketɛ fat, qɛ tɛ bɛheɕe bur' i Margɛs e tɛ jetɛ ajy m' i lumturi nɛ botɛ.

Kur mbuɕi Marga 15 vjet, nuku kiɕte mbeturɛ prind qɛ tɛ mos vejɛ tå kɛrkoɳɛ pɛr nuse tɛ djalit ti; po sa herɛ qɛ vinin tɛ giðɛ atɛ pɛrgigje mernin prej prinderve tɛ saj: „Nuk' e martojmɛ tani!" Eðe Marga qɛ tɛ mɛrgoɳɛ sytɛ e fjalɛt e botɛs, zuri tɛ mos vejɛ ɕekundi, tɛ mos dalɛ ne porta, tɛ mos kuvendoɳɛ me ɕoqetɛ, as me fqiɳetɛ, po mbyλurɛ nɛ ɕtɛpi rinte e brengosurɛ, duke menduarɛ nɛ ðomɛ tɛ saj.

Pɛr kɛtɛ ɕkak iɕte mbleðurɛ giđ' ajy popuλ eðe priste pa durim tå vɛɕtronin nɛ iɕte giđ'ajo Margɛ qɛ ɳihnin aty pes' a ɕaɕtɛ vjet pɛrpara, a po iɕte ndryɕuarɛ eðe pɛr kɛtɛ ɕkak fjalonin giðɛ kɛto pɛr Margɛn.

Po ɕkaku i vɛrtetɛ, qɛ nuku deɕte tɛ martoheɕe Marga, kur iɕte prej 16 vjetɛɕ, nuk' e dinte tjatɛrɛ ɳeri, pɛrveç Margɛs eðe ɳɛ tjatɛri ɳeriu, i cili atɛ çast ɳgitɛɕe qɛ tatɛpjetɛ.

Ajy prej fytyre nuku ɳiheɕe nɛ iɕte djalɛ, a po burrɛ, me qɛnɛ qɛ dukeɕe ɳɛ sqelet i ðatɛ, sytɛ tɛ kaλura brenda nɛ krye, mustaqen tɛ mesme ɳgyre ɕeɕteɳe, mjekrɛn tɛ pa rojturɛ eðe i verðɛ si dyλɛ. Me giðɛ kɛto tå vɛreɳe mirɛ do t'e ɳihɳe

qɛ ajo fytyrɛ ŋɛ ditɛ kiɕ qɛnɛ fort e bukurɛ. Robat e tija iɕin tɛ huaja, tɛ ŋguɕta e tɛ zeza prej tɛ frɛngut. Nɛ dorɛ mbante ŋɛ ɕkop mi tɛ cilin do tɛ varɛɕe mɛ ãjetɛ paɕ qɛ tɛ koλitɛɕe.

Иɛ koλ' e ãatɛ eã' e ãeλɛ tregonte sɛmundjen tɛ ligɛ prej sɛ cilɛs nuku kiɕte kurrɛ ɕpetim!

Pas tɛ pyeturit qɛ bɛri kur u afrua pranɛ popuλit dɛffeheɕe tɛ jetɛ i huaj prej kɛti qyteti, po ajy me tɛ mɛsuar ɕkakŋɛ qɛ iɕin mbleãur ŋɛrɛzija, si eãe fjalɛt e liga qɛ kuvɛndonin pɛr Margɛn, sytɛ i lɛɕuan lotɛ si lumɛ e duke pɕɛrɛtitur ãa! „E ɕora Margɛ".

Si u koλit pakɛzɛ e dyke ɕkuar pɛr mez popuλit hyri nɛ ŋɛ ɕtɛpi tɛ voɕɛlɛ e tɛ vobɛkɛ, e cila iɕte ŋgitur me tɛ Risto Vanezit.

Иɛrɛzija me mos ŋojtur kɛtɛ ŋɛri nuk' i ãanɛ noŋɛ verẽ, po vɛɕtronin si cili e cili tɛ çpifte mẽ ɕumɛ fjalɛ pɛr Margɛn; kur pas pakɛ kohɛ dɛɕohen tɛ xbrazura prej puɕkaɕ eãe zɛret e kɛngɛve.

Atɛhere qɛ tɛ ɕidɛ bɛrtasen: „Vinɛ kruɕqit"! „Vjen ãɛnderi!" eãe plakosnin ŋɛri mbi tjatɛrin, qɛ si e si tɛ afrohen mẽ pranɛ e tɛ vɛɕtrojnɛ Margɛn kur t'a ɕkojnɛ.

Me tɛ vɛrtet kruɕqit iɕin ata qɛ kɛndonin eãe xbrasnin puɕka, eãe pas zakonit, si hynɛ brɛnda nɛ ɕtɛpi tɛ nuses, ku ŋɛrɛzija e saj i ɕostitnɛ me

verɛ e me raki, kɛnduan kɛngɛt e dasmɛs, pastaj muarrɛ nusen eðe si e hipnɛ mbi kalɛ ɕkuan dyke kɛnduarɛ nɛ ɕtɛpi tɛ ðɛnderit.

Marga veɕurɛ me robat e rea tɛ nuserisɛ dukeɕe eðe sot ajo m' e bukura pej giðɛ ɕoqeve. Me kɛmiɕɛn tɛ ɡatɛ qɛndisurɛ me ibriɕim plot lule, mezɛ reðuar me ŋɛ brez tɛ mɛndafɕtɛ me dy pafta tɛ arta pɛrpara, ŋɛ futɛ tɛ kuqe e fort tɛ bukurɛ prej leɕi, hunden tɛ ɡatɛ e tɛ kɛputurɛ pas trupit giða klinda e qɛndisurɛ me gajtane e otrara tɛ arta, pɛr mbi krye kiɕte vɛnɛ kɛsulɛn reðuar me floriŋ me tɛ cilɛn dɛftentɛ begatinɛ e prinderve si eðe tɛ ðɛnderit se eðe Koloja iɕte prɛ̈j prindɛɕ tɛ begaçmɛ; e vetɛm ɕpresa qɛ dɔ̈ tɛ bɛhet ŋɛ ditɛ bur' i Margɛs nuk' iɕte martuarɛ ɡer atɛhere, andaj sot çkɛlqente prej gazit, se nɛmɛronte vethen pɛr mɛ̂ tɛ lumtur prej ɕokɛve.

Nɛ pamje Koloja iɕte fort i bukurɛ, mustaqen e leɕɛrat tɛ zeza, ŋɛ trup tɛ hoλɛ e tɛ derðurɛ, veɕur ŋɛ fustaneλɛ tɛ barðɛ me pakɛ klinda, floken tɛ barðɛ, nɛ kɛmbɛ dizλɛkɛ tɛ zeza eðe liður mɛ̨ dizka tɛ mɛndafɕta.

Marga dukeɕe fort e kɛnaqur eðe fatbarbarðɛs pɛr kɛtɛ martesɛ, se buzɛtɛ i nɛneqeɕnɛ, kur e nxuarɛ pej ɕtɛpis' sɛ̨ saj eðe kur hiðte sytɛ fɕeh-

tɛzaj pɛr mbi giđ' atɛ popuλ, po ay qɛ tå vɛrente mirɛ pɛr sɛ afɛri do tɛ kupɛtonte qɛ nuku iɢte kaq' e lumturɛ sikundɛr qɛ kɛrkonte tɛ đɛftehɛɢe vetɛ eđe do t' e ɳihɳe prej syve tɛ kuq, qɛ ajo kiɢte qarɛ! Kiɢte qarɛ e ɢora Margɛ, sɛ ɳɛ breng' e mađe fɢiheɢe nɛ zɛmrɛ tɛ saj!

Vɛrtet iɢte lule eđe sot, po ɳɛ lule brɛnda e fiɢkurɛ eđe dy ẓubra pranɛ syve đɛftenin mê mirɛ qɛ kiɢte vuarɛ ɢumɛ nɛ kɛtɛ botɛ!

Si muarɛ kruɢqit nusen eđe vanɛ nɛ ɢtɛpi tɛ đenđerit ranɛ pas dɛfrimit si nɛ đasmɛ eđe po prisnin tɛ pregatitet od' e mađe pɛr tɛ vɛnɛ kurorɛ Koloja me Margɛn. Nusenɛ, pas ẓakonit, si u puđi duartɛ giđɛ ɳɛrɛzisɛ, e hoqnɛ nɛ ɳɛ odɛ veçant eđe e lanɛ vetɛm qɛ tɛ çelođet pakɛzɛ.

Tɛ giđa iɢin pregatitur pɛr kurorɛ, kur zuri tɛ ngryset. Nɛ mes tɛ odɛs vɛnɛ ɳɛ tryezɛ pɛr mbi tɛ cilɛnɛ dignin dy qiriɳ tɛ dyλtɛ eđe iɢin kurorɛt t' arta eđe ɳɛ aplađe me ɢeqerka eđe neblebi. Prindɛt eđe soji i nuses kiɢin arđur pɛr tɛ puđur kurorɛn, prifterija kiɢin vɛɢur robat e ɢɛɳtɛruara eđe po prisnin giđɛ tɛ sjeλɛn nusen qɛ tɛ zɛnɛ tɛ lɛçiturit e kurorɛs; kur grɑtɛ, qɛ kiɢin vajtur tɛ marɛn nusen, me tɛ harirɛ nɛ odɛ nxjerin ɳɛ bɛrtim tɛ đeλɛ eđe mbetnɛ tɛ nemitura.

Dasmorɛt giđɛ u tmeruan eđe vrapuan atje, qɛ

BIBLIOTEKA KOMBETARE TIRANE

tɛ mɛsojnɛ cili iɕte ɕkaku qɛ bɛrtimɛ gratɛ, po eɗe atá me tɛ harirɛ mbetnɛ tɛ ɕastisurɛ pɛrpara ŋɛ ngarjeje fort tɛ tmeruarɛ.

Nuseja gendɛɕe e vdekurɛ eɗ' e ɕtrirɛ nɛ mes tɛ odɛs!

Mɛ ŋ' anɛ blegɛrimet eɗe vaji, mɛ tjatɛr anɛ fɛrkimet eɗ' ilaçet tɛ kotta, se nuku muntnɛ tả sjeʎɛn nɛ jetɛ. Pranɛ sɛ vdekurɛs getnɛ ŋɛ kupɛ me ŋɛ lotkɛ ujɛ tɛ kuq qɛ kiɕte mbeturɛ, eɗe s' andejmi kupɛtuan vdekjen e Margɛs, po ɕkaknɛ ŋeri nuk' e dinte!

Andaj duhet tɛ heɗim sytɛ aty ɕtatɛ vjet pɛrpara kɛsaj ngarjeje, qɛ tɛ mɛsojmɛ ɕkaknɛ pɛr tɛ cilɛn nuku deɕte tɛ martohet Marga, sikundɛr eɗe pɛr tɛ cilɛn me dorɛn e saj i vuri funt kɛsaj jete!!!

KRYE II.

Aty ɕtatɛ vjɛt pɛrpara kɛsaj ngarjeje tɛ tmeruarɛ tɛ gɛndeɕe nɛ kafene tɛ Plakocit do tɛ vɛɕtroŋe nɛ ŋɛ mɛnges tɛ mugɛt ŋɛ ŋeri qɛ ɕkonte s' andejmi, i cili rɛzohɛɕe prej qyteti. Ky iɕte pɕjeʎɛ me ŋɛ gunɛ tɛ gatɛ e tɛ zezɛ ger nɛ ɗɛmbrat e kɛmbɛve eɗe hiqte ŋɛ kalɛ tɛ ngarkuarɛ pɛr ka-

pistaλi me ηε levεnckε, ηε jastek eãe mbi samar varur dy ãaset.

Me tε harirε nε lendinkε tε ndarjes, ku pεrcjeλεn qytetarεt ηεrεzinε qε gkojnε nε mεrgim, e cila εgtε nε krye tε qytetit eãe nε rεzε tε bregut tε Cεnt Ilisε, qendrojti pakεzε atje eãe si kãeu sytε mbi giãε anεtε mos e vεgtroηε ηeri, guηεzojti eãe falegε ne Cεnt Ilia qε tâ mproηε prej giãε tε ligavet eãe t' i ndihε pεr qeλimnε qε vinte nε mεrgim. Si u lut mjaft eãe u-fal, u ngrit mε kembε pastaj gtiri sytε pεr mbi qytet e pgerεtiti, ãe dykε derãur lotεt çurkε si lumε ãa: O Cεnt Ili, qε je ηε i vertete, nεnε mproηεn tende e le tε dagurεn t' ime Margε!

O Marga ime e dagurε, tε le me gendet eãe tε geça gendogε!

Si bεri ηε kryq pεr tε fundit herε, hipi mε kalε eãe mori uãεn e mεrgimit.

Cili igte ky ηeri qε falegε pεr Margεn? Burr' a po djalε, nuku ηihegε, sikundεr q'igte pgjeλε?... Po me tε hequr gunεn do tε vεgtroηε ηε djalε fort tε ri eãe tε bukurε, i cili kigte mê gumε se 18—19 vjet, mustaqeja sa q' igte dërsirε, legrat tε gata, ngyrε gegteηe, ηε hundε tε tretur si qiriri, ηε goje tε vogelε me dy buzε tε hoλa eãe ηε trup tε derãurε eãe tε plottε. Robat e tija i-

ɕin tɛ lehta pɛr tɛ uâɛtuarɛ, byâake tɛ kuqe pas trupit, ɳɛ mintan tɛ zi me sumbuʎa tɛ trunçta, mezɛ reâuar me ɳɛ silahe nɛ tɛ cilɛn mbante armɛt, eâe nɛ kɛmbɛ kiɕte mbaâur ɳɛ palɛ opinga tɛ telatinta.

Prej fytyrɛs dukeɕe tɛ jetɛ fat-barâɛs me giâɛ qɛ mɛrgoheɕe prej mɛmɛâeut eâe prej tɛ daɕurit tɛ zɛmrɛs, me qɛnɛ qɛ ɳɛnɛqeɕi kur kujtoj emɛrin e Marɡɛs eâe ɕpuri dorɛn e djaâtɛ nɛ buzɛ dyke ɕtirɛ pɛr tɛ fundit herɛ sytɛ nɛ qytet pa maɪɛ uâɛnɛ.

Po qɛ tâ ɳohim ca mê mirɛ ju lutem leçitɛsve tɛ kâehemi nɛ ɕtɛpi tɛ Marɡɛs atɛ natɛ pa ikur ky djalɛ, kur giâɛ ɳɛrɛzija flinin. Po sɛ pari ɛɕtɛ nevoja tɛ mɛsojmɛ ɕtɛpinɛ e Marɡɛs.

Nɛ uâɛnɛ Mano iɕte m' e maâeja eâe m' e bukura ɕtɛpi e giâɛ qytetit ajo e Risto Vanezit, ndɛrtuarɛ pas modɛs sɛ atɛherɕme, me zbukurime tɛ bukura eâe tɛ vlefta, reâuarɛ nɛ giâɛ anɛtɛ me avʎi, prapa e pɛrpara ɕtɛpisɛ me kopɕe tɛ bukurɛ eâe plot lule e pemɛ. Mɛ tɛ djaâtɛ tɛ ɕtɛpisɛ kiɕte fqinɛ ɳɛ plakɛ tɛ vobekɛ, e cila ronte me tɛ vetɛmin djalɛ q' i kiɕte mbetur, nɛ tɛ cilin ajo kiɕte ɕpresjen e pleqɛrisɛ.

Andaj atɛ natɛ qɛ tregojmɛ ɳɛ ɳeri i pɕjeʎɛ ngitet prej ɕtɛpis' sɛ plakɛs nɛ avʎi tɛ Risto Va-

nezit, si maceja gadale, dyke marɛ masɛ mos e vɛɕtroŋɛ ŋeri eđe rɛzohet nɛ kopɕt. Me tɛ hyrɛ brɛnda nɛ kopɕt heđ sytɛ mbi giđɛ anɛtɛ eđe si çkujdeset qɛ nuku gɛndet ŋeri pranɛ, hiqet gadale nɛ ŋɛ vɛnt dɛndur me pemɛ eđe s' andejmi vɛrɕɛʎen ŋɛ herɛ. Me tɛ vɛrɕɛʎyer dɛgohen ca kɛmbɛ tɛ vogɛla qɛ xvarosen gadale eđe afɛrohen pranɛ. Atɛhere ngrihet mɛ kɛmbɛ eđe i đotɛ: „O ɕpirt i daɕurɛ, kɛtɛ qɛ bɛre ti sonte pɛr mua ɛɕtɛ mê ɕumɛ se jetɛn qɛ tɛ apɛɕ mua"!

— „Aɕtu ɛɕtɛ Miti, đotɛ e arâura, se reziku ɛɕtɛ fort i mađ pô tɛ pikaste im átɛ qɛ doʎa natɛn fɕehtazi tɛ hasem me ty nɛ kopɕt, se pa menduar qɛ as ŋɛ turp nuku bɛjmɛ, jam sigur qɛ na vret tɛ dy; po unɛ nuku muntŋa tɛ mos dɛgoŋ lutjen tɛnde, se pɛr ty Miti kurrɛ nuku ndjeŋ rezik eđe jam gati tɛ vdes pɛr daɕurinɛ tɛnde.

— Mɛ rofɕ moj Margɛ, i đotɛ Miti, se nuk' iɕte tjatɛr pɛrveç Margɛs, qɛ kiɕte dalɛ natɛn prej ɕtɛpisɛ, kur flinin prindɛt e saj, qɛ tɛ haset me Mitin tɛ saj tɛ daɕur. Dije Margɛ, qɛ kɛtɛ orɛ do t' e mbaŋ mɛnt gɛr sa tɛ vdes!

Miti iɕte djal' i plakɛs, eđe si fqinɛ kiɕin liđur daɕuri ɕumɛ tɛ mađe sa iɕin tɛ vegɛl, losnin baɕkɛ eđe hynin ŋeri ne jatri. Miti me qɛn' i vobek eđe i varfɛr mê ɕumɛ nɛ ɕtɛpi tɛ Risto Vanezit

iɕ ritur eðe atje hante eðe flinte, andaj prindɛt e saj e quanin si anɛtar tɛ fɛmijɛs. Ckonte nɛ ɕkoλɛ eðe nxinte mê ɕumɛ nga giðɛ ɕokɛt. Iɕte ay mê i urti nga giðɛ djemtɛ tɛ mɛhaλɛs, andaj qɛ tɛ giðɛ e gɛzonin eðe e deɕnin ɕumɛ. Po daɕuri e foɕɳerisɛ sa vinte po humbiste me tɛ riturit e tyre eðe vendosɛɕe me ɳɛ tjatɛr daɕuri, po as ɳeri nuku kuxonte tâ tregoɳɛ zɛmrɛn.

Miti mɛ 3 a 4 vjet si m' i mað nga Marga, zuri tɛ mendohet ðeλɛ qɛ kɛjo daɕuri ɛɕtɛ e kotɛ eðe e paɕpresuarɛ, me qɛnɛ qɛ ay iɕte ɳɛ djalɛ i varfɛr eðe i vobek eðe prindɛt e Margɛs tɛ pasurɛ e kurrɛ nuku do tɛ hariɳɛ tɛ bɛhet burr' i Margɛs andaj kɛrkonte tɛ mos haset me Margɛn eðe tɛ mɛrgoɳɛ kɛtɛ daɕuri q' i pɛrvɛlonte zɛmrɛnɛ. Po atɛhere iɕte vonɛ, se ɕkɛndija e daɕurisɛ iɕte vendosurɛ mirɛ e zjari kiɕte marɛ flaɕɛ, qɛ kurɛ nuku munt tɛ ɕuheɕe, se daɕurija kaqɛ iɕte rɛɳosur nɛ zɛmrɛ tɛ Mitit, sa i ɕori nuku vɛɕtronte pɛrpara syve aqɛ ditɛn sa eðe nɛ ɕumɛ pɛr-veç tɛ daɕurɛn Margɛ, pɛr tɛ cilɛn tretɛɕe si qiriri. Q' atɛhere zunɛ pɛr tɛ ɕorin Miti brengat eðe hiðɛrimet e jetɛsɛ. Γɛsendi mê s' i dukeɕe pɛrpara syve: as lodra, ɕkoλa, ɕokɛt, buka, ɕumi eðe as daɕuri e s' ɛmɛs, e cila tretɛɕe si qiriri prej helmit tɛ mað kur e vɛɕtronte Mitin kɛsi-soj. Vetɛsija ve-

tem i pelqente. Rinte giđ' i helmuar; fytyra nisi t' i verđet si dyλe eđe dilte fuɕave eđe vreɕtave si ηe i priɕur menç, qe te mergoηe daɕurin' e Marges.

Ne lutjet e s' emes, qe t' i tregoηe ɕkakun, mbeteɕe i ɕurđer eđe pergigeɕe; kur ne ηe dite kiɕte mare ηe deɕmim eđe i đote: „Neno, une do te ɕkoη ne mergim per tyne eđe per te miren t'eme me qene qe ketu s' kam ç' te punoη e te fitoη, qe te munt te te mbaη te rroɕ e lumture si giđe ɕoqete".

E gora plake zuri te blegeriηe si ηe foɕηe kur dεgojti kete vendim te djalit, se ajo m' e kenaqure iɕte te rroηe pa buke, sa t' i mergohet i vetemi djale q' e kiɕ dritεn e syve.

Lotet e lutjet e s' emes vertet e hiđeronin Mitin, se ay e donte ɕume t' emen, po sot te giđa iɕin te kotta perpara Marges, te cilen e donte mê teper se ɕpirtin; andaj kiɕte marre ηe te tiλe vendim, qe me η' ane te nderoηe t' emen e me tjater ane te muntηe si te fitoηe ne mergim qe te behet bur' i Marges; po qe te mos helmoηe t' emen i đote, qe nuku do te ɕkonte.

Marga me tjater ane, ca prej daɕuris' se mađe qe kiɕte per Mitin, ca prej te mos hasurit me te

fiɕket si ŋɛ lule nɛ luliɕte[1], se nɛr mɛnt tɛ tjera ɕkonte e ɡora vaɕɛ, kur nuku vɛɕtronte t' i viŋɛ Miti si ɡiðɛŋɛ nɛ ɕtɛpi. Marɡa pandehte mos Miti ka ɕtirɛ daɕuri mɛ noŋɛ tjatɛr vaɕɛ, andaj ɕkonte prej ɕtɛpisɛ eðe mɛrɡon tɛ hasurit me tɛ eðe nɛ kɛto mentime tretɛɕe si qiriri. Sa herɛ qɛ ɕkonte nɛ ɕtɛpi tɛ Mitit eðe pyeste pɛr tɛ, e ɛma e helmuarɛ i pɛrɡipɛɕe, qɛ ka dalɛ. Atɛhere e helmuarɛ kðehɛɕe nɛ ɕtɛpi tɛ saj eðe mbyʎɛɕe nɛ odɛ, ku qante si no ŋɛ foɕŋɛ me blegɛrim.

Cumɛ herɛ e ɛma e kiɕ ŋohur prej syve tɛ kuq, qɛ kiɕte qarɛ eðe e pyeste t' i tregoŋɛ ɕkakun pɛrse qau, kuɕ e qɛrtoj, ç' i kɛrkonte zɛmɛra eðe nuku jà mbuɕnɛ, po ajo ɡiðɛŋɛ i varɛɕe nɛ qaſɛ e dyke puður i ðɛɕte, qɛ nuku qau eðe nuk' i do zɛmɛra ɡɛsendi. Ku tà ɕkonte nɛr mɛnt e ɛma eðe tà kupɛtonte ɕkakun e tɛ qarave eðe tɛ brengave!

Uɛ ditɛ Marɡa kiɕte marɛ çɛrapnɛ eðe punonte nɛ dritare, kur vɛɕtron Mitin qɛ nɡitɛɕe qɛ tatɛpjetɛ eðe me kryet uŋur ryn nɛ ɕtɛpi tɛ ti.

Pa sa iɕte ndryɕuar Miti, qɛ kur nuk' e kiɕte parɛ Marɡɛn! E kuqeja prej fytyrɛs kiɕte humbur, i verðɛ si dyʎɛ, buzɛt s'i nɛnɛqɛɕnin mê si tjatɛr herɛ; qɛ nɛ tɛ pamɛ dukɛɕe qɛ ŋɛ breng' e maðe

[1] Tyrqiɛt *bahçé;* fr. *jardin,* vɛnt ku ka vetɛm lule.

e mundonte, eðe atɛherɛ mê ɢumɛ se kurdoherɛ besoj Marga, qɛ Miti ka zɛmɛrɛn tɛ djegur pas noɳɛ vaɢe, andaj nɛ kɛto mendime ɳɛ e dreðurɛ, si purteka i zotɛroj ɢpirtin eðe pa menduar ç' bɛn xbret prej ode eðe vete nɛ ɢtɛpi tɛ Mitit, qɛ t'a pyesɛ pɛr cilin ɢkak nuku do tɛ haset me tê si giðɛɳɛ.

Pɛr fat e ɛma e Mitit nuku ndoðeɢe nɛ ɢtɛpi eðe Marga geti Mitin vetɛm, i cili me tɛ parɛ Margɛn ju ndrua fytyra eðe prej tɛ verði j'u ckuqnɛ pakɛzɛ faqet; po iɢ ɳɛ e ckuqur si prej turpi, a prej daɢurije.

Qɛ tɛ dy mbetnɛ tɛ nemitur kur u panɛ faqezaj eðe as ɳɛri nuku kuxonte qɛ tɛ presɛ heɢtjen. Dukeɢin tɛ huaj eðe si pɛr tɛ parɛn herɛ qɛ haseɢin, me qɛnɛ qɛ kiɢin kohɛ pa kuvenduarɛ; andaj Marga mê s' i mbante dot lotet e dyke qarɛ e pyet Mitin:

— Pɛrse o Miti u bɛre i kɛtiλɛ? Ç' tɛ bɛra un e ɢora qɛ tɛ siλeɢ kaq' i ftohtɛ me mua? Unɛ qɛ tɛ kam daɢurɛ mê tepɛr se vɛλezerit e mê tepɛr se prindet? Kur ɛɢtɛ Miti i parɛ, qɛ nuku kiɢtê ditɛ tɛ mos viɳɛ ðjetɛ herɛ ne mua, tɛ mɛ mɛsoɳɛ, kuvendoɳɛ eðe tɛ mɛ gɛzoɳɛ? Tinɛ, qɛ mɛ ke daɢur si noɳɛ motɛrɛ, tɛ mɛ haroɢ kaqɛ ɢpejt, sa tɛ kɛrkoɢ tɛ mos mɛ vɛɢtroɢ me sy? Θuajmɛ o Miti pɛr kryet tende eðe pɛr vɛλezerinɛ

qɛ kemi patur, me se tɛ zɛmɛrova unɛ, a ç' farɛ do qɛ tɛ kɛɢ, se pɛr Perɛndi mê s' e duroɳ dot kɛtɛ rrojtje!

Po Miti i ɢorɛ mê s' e dɛɢonte Margɛn! Mbulojti fytyrɛn me duart' eâe zuri tɛ qaɳɛ si noɳɛ foɢɳɛ! Ç' munte i ɢori Miti tɛ pɛrgiɢet nɛ kɛto pyetje tɛ Margɛs? Zɛmɛra ju copɛtua farɛ prej fjaleve tɛ Margɛs, andaj dyke pɢɛrɛtitur i âotɛ:

— Ndjemɛ o Margɛ! Ke tɛ drejtɛ tɛ mɛ ɢykoɢ, se jam ajy mê i ligu i kɛsaj bote, po pɛr tɛ fundit herɛ tɛ lutem tɛ mɛ ndjeɢ pɛr ɢiâɛ tɛ sjeâat e mia se neser do tɛ ɢkoɳ nɛ mɛrgim!

E mjera Margɛ mbet e ɢastisurɛ, kur dɛgojti kɛtɛ lajme kaqɛ tɛ ligɛ! Sytɛ ju vɛɢnɛ me cipɛ, fytyra eâe buzɛt ju bɛnɛ plehɛ, qafa ju var eâe ra si e vdekurɛ mbi minder! Kur erâi nɛ vethe eâe hapi sytɛ, vɛɢtron me tmer Mitin eâe âotɛ:

— Vaλɛ ç' zɛmɛrɛ ke o Miti, qɛ tɛ ɢkoɢ nɛ mɛrgim eâe tɛ ɢuxoɢ tɛ leɢ vetɛm tɛ t' ɛmɛ plakɛ, ɢokɛt e ɢiâɛ tɛ daɢurit? Atɛhere mê mirɛ vraji me doren tende kɛta ɢpirtra, pastaj ɢko ku tɛ duaɢ, se pa ty do tɛ mos durojnɛ kurrɛ 'nɛ kɛtɛ jetɛ!

— Ke tɛ drejtɛ Margɛ; eâe unɛ i mentoɳ kɛto, po duhetɛ tâ diɢ kɛtɛ, qɛ pɛr mua vdekja ɛɢtɛ mê e ɛmbɛl sa e ndeɳura nɛ Korçɛ!

Atɛhere, si dɛgoj kɛto fjalɛ [illegible] mbet dyɢim

BIBLIOTEKA KOMBETARE

nε Margεn qε tε kεtε Miti daɕuri tε fɕehtε eđe i đotε:

— Mundet tε keɕ tε drejtε Miti, po duhet tε mε tregoɕ ɕkaknε tε mεrgimit, se ti kurrε s' ke patur tε fɕehtε prej meje eđe mirε e di, qε pεr ty jam gati tε bεhem đerore, andaj duhet, qε hiđεrimet e brengat t' i ndajmε baɕkε!

— O Margε, ɕpirt εnpελi! Kurrε s' kam dyɕuar pεr daɕurinε tεnde, e fjalεt e tua janε si baλsam qε ipen nε ηε tε vdekur pεr tâ ngaλur, po zεmrεn nuku munt tε tâ çpaλ, pεrveç sonte po tε duaɕ qε tε dalεɕ nε kopɕt t' uaj nεnε jargavanε, ku do tε jetε e hasura t' onε e fundit.

Marga e priti kεtε hasje eđe si u ndanε vajti nε ɕtεpi tε saj, po prεhje nuku ɡente nε ɕpirtit tε saj, se ηε mijε mentime tε liga ɕkonte pεr Mitin, i cili do tε mεrgoheɕe, andaj prej kεti helmi nuku hεngri as bukε, po u hoq nε η' anε ɡer sa prindεt e saj ranε tε flenε. Ra eđe Marga qε tε flerε, po pεr Mitin ɡumi nuk' e zinte eđe po dεrmoheɕe nε ɕtrat dyke pritur pa durim tε hasurit me tê, qε tε vεɕtroηε e tε mεsoηε ɕkaknε pεr tε cilin ɕkonte nε mεrgim, kur dεɡon ηε vεrɕελim prej kopɕti. Atεhere si ηε mace ɡadalε ngrihet eđe heđ mbi krahεt ηε bunde tε natεs eđe nε majrat e kεmbεve dyke i dređur ɡiđε trupi si pur-

teka hap deren e vete te haset me Mitin ne kopegt.

Atje Miti i murmurit Marges me syte mbuluare prej turpi, qe gkaku i mergimit ede i te mos hasurit nuku igte tjater perveç dagurij' e made qe kig per té.

Per Margen kejo e çfaqure igte mê gume se e lindura e saj, andaj pa vonuare i ðote:

— O Miti, gpirt i dagure! Ndjeme, se ne ne ore te lige munda te te gykon per te lik, se kejo me vinte prej te maðes daguri qe kam per ty, ede pa te cilen vdekja egte mê e embel!

Gazi igte i pa treguar, kur mesoj ede Miti dagurine e Marges! Po si muntnin te gpresojne ne dite kaqe te bukure ede farbarðe? Kejo fatbarðesi kurre nuku munte te ngase, se ne Gqiperi punen e martesit e kane prinderit, andaj kurre no ne here nuku do tâ hapnin gojen te tregonin dagurin' e zemrave! Pastaj me tjater ane igte ede ne tjater gkak q' i ndalonte te bagkojne zemrat, e kjo igte raða e tyre qe nuku gembelente, me qene qe prindet e Marges igin te pasur ede Miti ne i varfer ede i vobek: nga ky gkak Miti i ðote Marges, qe per kete qelim do te gkoje ne mergim, ku me ndihme te Perendise gpresonte te fitone ede pastaj te kðehet ne Korçe, qe tâ kerkone per grua.

Marga vɛrtet e vogɛl, por ajo e donte Mitin mê tepɛr se ɢpirtin e saj, po ɣykonte si no ɳɛ plakɛ, me mɛnt eðe prementonte, qɛ kurrɛ nuku do tɛ bindet i áti tá marɫoɳɛ me Mitin kaqɛ tɛ vobek, andaj i ðotɛ:

— Ke tɛ drejtɛ Miti im i daɢurɛ tɛ ɣykoɢ kɛsisoj punɛrat, andaj me ɣiðɛ helmin qɛ ndjeɳ, tɛ uroɳ uðɛ tɛ mbarɛ eðe te kðeheɢ ɢɛndoɢɛ nɛ mɛmɛðe, qɛ pastaj tɛ baɢkohemi eðe tɛ mos ndahemi kurrɛ.

Si fjaluan pɛr pritmin e tyre dyke ɢtruarɛ ɳɛ mijɛ tɛ mira eðe ɳɛ jetɛ tɛ ɛmbɛl eðe fatbarðɛ: betuan daɢuri ɳɛri jatrit ɣer sa tɛ rrojnɛ, kur vɛɢtrojnɛ qɛ afɛroj ora pɛr tɛ ndarɛ.

Po kuɢ munt tɛ tregoɳɛ me pendɛ ndarjen e Mitit prej Margɛs? Vetɛm ajy qɛ ndoðeɢɛ atje eðe ajy qɛ ka provuarɛ ɳɛ tɛ tiʎɛ daɢuri munt tɛ kupɛtoɳɛ ato zɛmra kaqɛ tɛ daɢura qɛ ndaheɢin!

Heɳɛza, qɛ iɢte dɛɢmimɛtare eðe ndritte pɛr mbi tá munt tɛ tregoɳɛ lotɛt e tyre, qɛ derðeɢin çurkɛ si lumɛ eðe atɛ orɛ tɛ vlefte, kur tɛ magnetisur u ndoðɛ tɛ pɛrqafosʏr!! Buzɛt u pɛrpoqnɛ pa daɢur eðe nuku kuxonin tɛ ndaheɢin ɳɛri prej jatrit, po tɛ mos dɛɣonin zɛn' e kɛndezit q' u tregonte orɛn, qɛ afɛroj pɛr tɛ ndarɛ.

Kur u çpɛrqafosnɛ tɛ dy mbetnɛ tɛ turpɛruarɛ pɛr tɛ puðurit, e Marga ckuqur si karaviðeja i

ɕtrɛngon dorɛn tɛ daɕurit dyke i ðɛnɛ: „Uðɛ tɛ mbarɛ Miti im i daɕurɛ! Perɛndinɛ paç ndihmɛ eðe mproŋɛs nɛ tɛ giða tɛ ligat eðe Ajy pɛr sɛ ɕpejti tɛ sjeʎtɛ ɕɛndoɕɛ! Sa pɛr kɛtɛ natɛ do t'e mbaŋ mɛnt ger sa tɛ rroŋ, se ɛɕt' ajo m' e bukura eðe m' e lumtura e jetɛs s' ime; andaj kurrɛ do tɛ mos pres tɛ tjera buzɛ pɛr veç tɛndeve".

— Eðe mua Margɛ, yʎ i daɕur, daɕurija tɛnde mɛ forcon zɛmrɛn tani qɛ tɛ punoŋ pa reɕtur, eðe vdekja do tɛ jetɛ m' e ɛmbɛlɛ pɛr mua, sa rojtja pa ty; andaj betoŋ, qɛ kurrɛ do tɛ mos haroŋ kɛtɛ natɛ, po ɕpresoŋ, qɛ pɛr sɛ ɕpejti tɛ tɛ viŋ praɲɛ.

U puðnɛ pɛr tɛ fundit herɛ, e dyke qarɛ me maʎɛngim tɛ mað u ndanɛ!

KRYE III.

Nɛ mɛnges, kur u-zgua plaka prej gumit heð syte mbi ɕtrat tɛ Mitit eðe vɛɕtron, qɛ nuku gendet atje. Atɛhere ŋɛ tmer i zotɛroj ɕpirtin eðe si ŋɛ e tɛrbuar me syte tɛ zgurduʎuarɛ del pɛrjaɕta e dyke rendur andej e kɛtej pyet pɛr Mitin nɛ e kiɕte parɛ noŋɛ ŋeri, po giðɛ pyetjet mbetnɛ tɛ kotta, se as ŋeri nuk' e kiɕte parɛ. E pa-ɕpresuarɛ eðe fort e brengosurɛ kðehet nɛ ɕtɛpi, ku zuri blegɛrimnɛ eðe vajnɛ.

Tɛ giða lutjet e fjalɛt e fqiŋɛve mbetnɛ tɛ kotta pɛr tɛ qetɛsuar plakɛn, me qɛnɛ qɛ asaj i iɢte reŋosur, qɛ Miti pɛr tɛ mê nuku ɛɢtɛ nɛ jetɛ; andaj nga dɛɢpɛrimi kɛputte leɢrat eðe copɛtonte rrobat e saj!

Pas tri ditɛve mer ŋɛ letrɛ nga Manastiri, dɛrguar prej Mitit, nɛ tɛ cilɛn i kɛrkonte ndjesɛ pɛr kɛtɛ punɛ tɛ pa-uðɛ eðe i ɢkruante, qɛ t'i apɛ uratɛn me giðɛ zɛmɛr, se ajy nɛ mori mɛrgimnɛ, ɢkaku iɢte, qɛ tɛ muntŋɛ ŋɛ ditɛ t'a ɢɛzoŋɛ eðe t'a nderoŋɛ t'ɛmɛn.

E ɢora plakɛ me giðɛ helmin e mað, qɛ ndjente pɛr tɛ mɛrguarit tɛ Mitit, u ɢɛzua qɛ ɛɢtɛ i gaλɛ andaj ra guŋɛzoj pɛrpara konizmɛs dyke lutur Perɛndisɛ, qɛ t'a ɢpjerɛ ɢɛndoɢɛ eðe t'a kðeŋɛ sa mê parɛ pranɛ saj.

Pas pakɛ kohɛ mori lajme tɛ mira eðe tɛ bukura pɛr Mitin me anɛ tɛ mɛmɛðɛtarɛve, qɛ kðehɛɢin prej Rusisɛ, ku kiɢte vajtur Miti pɛr tɛ fituar. Qɛ tɛ giðɛ e lɛvdonin Mitin eðe e dɛftenin pɛr mê tɛ mirin eðe tɛ ɢtruarin e giðɛ djemve; andaj plakɛs ju qetɛsua ɢpirti. Eðe me tɛ vɛrtet aɢtu iɢte, me qɛnɛ qɛ Miti iɢte tani çkujdesur eðe i siguruar pɛr daɢurin' e Marɢɛs eðe nuku kiɢte pɛrpara syve tjatɛr gɛ, pɛrveç tɛ punoŋɛ pa reɢtur dit' e natɛ me nder, qɛ tɛ muntŋɛ tɛ fitoŋɛ

sa më ɕpejt eđe tɛ kđehet nɛ mɛmɛđe pɛr tɛ kɛrkuar Margɛn pɛr ɠrua.

Andaj eđe Marga ritɛɕe prej ɠazi, kur dɛɠonte kɛto lajme tɛ ṃira eđe q' e lɛvdonin kaqɛ ɕumɛ mɛmɛđetarɛt Mitin eđe po priste pa durim tɛ kđyherit e ti. Ditɛt i nɛmɛronte ɳɛ nga ɳɛ eđe i dukɛɕin muaj, po vetɛm ɕpresa, kur mɛsonte, qɛ pas dy a tri vjeteve do t' i viɳɛ jđ mbuɕte zɛmrɛn plot ɠaz, se Marga kurrɛ nuk' e ɕkonte nɛr mɛnt, qɛ do t' e haroɳɛ Miti, i cili kiɕte betuar daɕuri pɛr jetɛ.

Ckoj i treti eđe i katɛrti mot eđe Miti nuku kiɕte tɛ kđehet prej mɛrɠimit. Ckaku iɕte, se i maλɛkuari i kiɕte rɛnɛ prapa eđe e kiɕ fituarɛ pɛr ɠiđɛɳɛ, dyke baɕkuarɛ Mitin me ɕokɛ tɛ liq eđe tɛ vɛɕtirɛ, tɛ cilɛt e mɛsonin eđe e ɕpinin nɛ uđɛ tɛ ligɛ. Sa po vinte, dita ditɛn mirte uđɛ tɛ ligɛ eđe nɛ pakɛ kohɛ haroj daɕurinɛ q' i kiɕ betuar Margɛs, si eđe detyrɛn qɛ kiɕ pɛr t'ɛmɛn plakɛ; se nɛ ɳɛ vɛnt, ku turpi eđe çnderi nuku ɳihen, tɛ pakɛ djema munt tɛ ɕpɛtojnɛ nga đoɳt' e ati vɛndi. Prej ɳɛ vɛndi eđe kombi me zakone tɛ vɛɕtira e tɛ poɕtme, ku prindɛt, burat, vɛλɛzɛrit e ɠiđɛ tɛ daɕurit nuku turpɛrohen prej çnderit tɛ vaɕave, tɛ ɠrave eđe tɛ motrave, kurrɛ nuku munt tɛ preç noɳɛ tɛ mirɛ, pɛrveç mɛnyra tɛ liga.

Kɛɕtu eðe Mitit zuri t' i pɛlqeŋɛ kɛjo jetɛ eðe nɛ mes tɛ kɛtiʎɛ dɛfrimeve i dukeɕe, qɛ giðɛ bota iɕte kreur pɛr té, eðe nɛ pakɛ kohɛ haroj fare Margɛn e t' ɛmɛn. Andaj sí tɛ mirat, zunɛ tɛ dɛgohen eðe lajmet e liga pɛr Mitin nɛ Korçɛ.

Po cili munte tɛ helmoheɕe mê teper se e ɛma e ɕorɛ eðe ŋɛ zɛmɛr e fɕehtɛ? Me giðɛ kɛto Marga ɕpresonte, qɛ do tɛ kðehet nɛ uðɛ tɛ drejtɛ eðe do tɛ sjeʎɛ nɛr mɛnt benɛ eðe daɕurinɛ qɛ i kiɕte ðɛnɛ; andaj nɛ lutjet e s' ɛmɛs eðe tɛ t'et, qɛ tɛ martohet nuku deɕte dyke mɛnuar dita ditɛn.

Po tani Miti mê nuk' iɕte pɛr Margɛn, se dɛfrimet, tɛ pirat' e liga, e pa flejtura e giðɛ tɛ kɛqijat nuku nxjerɛn kurrɛ noŋɛ tɛ mirɛ, eðe prej kɛti ɕkaku ra Miti nɛ ŋɛ sɛmundje tɛ ligɛ!

Iɛ koʎɛ e ðatɛ eðe e ðeʎɛ nuk' e reɕte kurrɛ, fytyra ju verð si dyʎɛ, sytɛ ju kaʎɛ nɛ funt tɛ kryes, fuqi mê nuku kiɕte tɛ punoŋɛ; eðe atɛhere zunɛ tå mɛrgojnɛ ɕokɛt e ɕoqet e liga prej frikɛs' sɛ sɛmundjes.

Atɛhere kupɛtoj Miti uðɛn e ligɛ qɛ kiɕte marrɛ, po tani iɕte vonɛ, se ç' farɛ-do ɕpresje pɛr tɛ ɕɛruarɛ iɕte e kottɛ.

Po pɛrveç sɛmundjes, tani iɕte eðe ŋɛ tjatɛr m' e keqe q' e mundonte, se kur zuri tɛ ŋohɛ vethen nɛ ç' grado jå kiɕ sjeʎɛ uða e ligɛ, vetɛdija, zuri t' i goditŋɛ ɕpirtin eðe tɛ mos ɡeŋɛ prɛhje

BIBLIOTEKA KOMBËTARE TIRANË

as ditɛn, as natɛn. Kudo qɛ vinte Margen vɛgtronte pɛrpara syve, sa eðe nɛ gumɛ i çlaqɛðe si ŋɛ hije e vɛgur me roba tɛ barða eðe e tretur si qiriri dyke e pyetur: „Ku janɛ betɛ eðe dagurija jote pɛr mua? Pɛr se mɛ harove o Miti?“

Nɛ kɛto pamje tɛ pa-rɛgtura ngrihɛgɛ i tmeruarɛ prej gtratit me sytɛ tɛ zgurduλuarɛ, me leɣrat ngritur pɛrpjetɛ eðe bɛrtitte si ŋɛ i prigur mɛntɣ eðe gkonte qɛ tɛ mɛrgoŋɛ kɛtɔ pamje tɛ liga. Po ku do qɛ vinte giðɛ kɛto pamje vɛɣtronte, gumi nuk' e zinte eðe prɛhje nuku gente.

Kur e pa i gori Miti, qɛ tɛ giða janɛ tɛ kotta, vendosi tɛ vejɛ nɛ gtɛpi qɛ t' i kɛrkoŋɛ ndjesɛ Margɛs eðe tɛ vdesɛ atje i kɛnaqur. Si mbloði giðɛ gɛnɛ qɛ i kigte mbetur pas gtatɛ vjet, ngrihet e gkon pɛr nɛ Korçɛ ku gpresonte tɛ gɛŋɛ prɛhje. Po sot prej Mitit tɛ parɛ nuku kigte mbetur pɛrveç ŋɛ sqelet!

Me tɛ harirɛ nɛ „lɛndinkɛ tɛ ndarjes“ lotɛt i derðɛgin çurkɛ si lumɛ, se mendonte, qɛ aty gtatɛ vjet pɛrpara ikte prej asaj lɛndine me ŋɛ mijɛ gpresa tɛ bukura eðe quhɛgɛ ay m' i lumturi nɛ botɛ, se atɛ mɛnges igte ndarɛ prej sɛ dagurɛs eðe sɛ drejtɛs Margɛ, e cila dyke puður i betonte daguri pɛr jetɛ. Po sot tɛ giða kɛto mendime i dukɛgin ɛndɛra tɛ bukura, po tɛ gkuara, andaj si u çloð pakɛzɛ i helmuar e dyke koλitur ngri-

het tɛ vejɛ nɛ ɕtɛpi, ku rinte ŋɛ e emt' e ti, me qɛnɛ qɛ e ɛma kiɕte vdekur prej helmi, kur mɛsoj pɛr Mitin ç' uâɛ kiɕte marɛ.

Pɛr Mitin nuku kiɕte mbetur nɛ mɛmɛâe no ŋɛ daɕuri, se ŋɛrɛzija eâe qyteti pɛr tɛ iɕin tɛ vdekur e vetɛm ɕpresa, qɛ Marga do tâ ndjeŋɛ e siλte nɛ Korçɛ.

Miti besonte tɛ ɡeŋɛ Margɛn tɛ martuarɛ eâe me fɛmijɛ eâe dyke ɕkuarɛ uronte tɛ jetɛ ajo m' e lumtura e ɡrave.

Ku tâ dinte Miti qɛ Marga kiɕte mbajtur besɛn eâe kiɕ pritur ɕtatɛ vjet qɛ tɛ kâehet, e vetɛm sot iɕte bindur tɛ martohet, si u sigurua, qɛ i daɕuri e haroj.

Vetɛm atɛhere, kur Miti u afɛrua pranɛ ɕtɛpisɛ eâe pa ɡiâ atɛ popuλ mbleâur, mɛsoj, qɛ atɛ ditɛ martohesɛ Marga.

Nuku iɕte tjatɛr ŋeri, pɛr veç Mitit, i cili ŋgitesɛ qɛ tatɛpjetɛ dyke koλitur eâe si pyet ɡratɛ pɛr se janɛ mbleâur eâe si pɛrɛtiti dyke qarɛ pɛr Margɛn, hyri nɛ ɕtɛpi tɛ tij. Me tɛ hyrɛ Miti nɛ ɕtɛpi, u ɕtri nɛ minder dyke qarɛ me blegɛrim e dyke maλɛkuar vethen e ti pɛr ɡiâɛ tɛ ligat qɛ i kiɕte bɛrɛ Margɛs, se ajy e kiɕte marɛ mɛ qafɛ eâe nuku iɕte martuarɛ ɡɛr atɛhere, kur ajy kiɕte ɕkuar jetɛn nɛ dɛfrime eâe kiɕ haruar benɛ eâe daɕurinɛ.

Po sot iɕin tɛ ɠiđa tɛ kotta, andaj i lutɛɕe Zotit, qɛ t' i falɳɛ Marɠes traɕeɠim tɛ ɛmbɛl e tɛ ɠatɛ e ɠiđɛ fatbarđɛsinɛ e đeut eđe kɛrkon sa mê ɕpejt tɛ haset e t' i kɛrkoɳɛ ndjesɛ.

Marga me ɠiđɛ tɛ sjeλat e Mitit kurrɛ nuku haroj daɕurinɛ, qɛ kiɕte pɛr tɛ́, e sot e nevojture martoheɕe; andaj ɛɕtɛ nevojɛ tɛ heđim syte pa arđur Miti nɛ Korçɛ, qɛ tɛ mɛsojmɛ pɛr martesn' e Marɠes.

KRYE IV.

Si vetɛtima u pɛrhap lajmeja pɛr tɛ vluarit e Marɠes me Kolon e Zaros. Qyteti ɠiđɛ nuku kiɕte nɛpɛr ɠojɛ tjatɛr, pɛrveç kete tɛ vluarɛ, tɛ cilɛn e ɠykonin si muntnin dyke çpifur fjalɛ tɛ liga pɛr Marɠen; eđe kiɕin pakɛzɛ tɛ drejtɛ qytetarɛt tɛ kuvendojnɛ kɛsisoj, me qɛnɛ qɛ iɕte e para vaɕɛ nɛ qytet qɛ martoheɕe kaqɛ e mađe. Po prindɛt e Marɠes nuku dɛɠonin fjalɛt e botɛs eđe vɛɕtronin ɠaz' e tyre qɛ harinɛ tɛ bindin Marɠen tɛ martohet; andaj prej ɳɛ javɛ mê parɛ kiɕin zɛnɛ pregatitɛ pɛr dasmɛ nɛ ɕtɛpi tɛ Risto Vanezit.

Gazi eđe dɛfrimet zotɛronin nɛ atɛ ɕtɛpi eđe nuku mernin tɛ sosur kurrɛ, me qɛnɛ qɛ prej ɠaɕtɛ a ɕtatɛ vjetɛ kiɕin qɛ i lutɛɕin Marɠes tɛ martohet eđe nuku deɕte.

Tɛ kotta mbetɛgin lutjet eãe tɛ qarat e s' ɛmɛs qɛ t' i tregoɳɛ gkakɳɛ qɛ nuku martohegɛ, se ajo nuk' i epte tjatɛr pɛrgigje pɛrveç qɛ mê mirɛ e vdekurɛ sa tɛ martohet.

Pɛr kɛtɛ gkak igin prindɛt fort tɛ brengosur eãe tɛ helmuar, se mɛ ɳ' anɛ vɛgtronin Margen qɛ figkegɛ si ɳɛ lule nɛ luligte eãe mɛ tjater anɛ prej turpit tɛ botɛs qɛ nuku regtnin sɛ kɛrkuari Margen grua pɛr djemt' e tyre.

Vetem atɛhere kur mɛsoj Marga ç' uãɛ kigte zɛnɛ Miti, eãe kur kupɛtoj, qɛ ay e kigte haruarɛ me qɛnɛ qɛ gkuan gtatɛ vjet eãe nuku kig tɛ kãehet, u bint nɛ lutjet e nɛ tɛ qarat e prindɛrve, qɛ tɛ martohet me Kolon e Zaros.

Lotet ju derãɛgin prɛj gazi prindɛve, kur Marga dɛgmojti tɛ bɛɳɛ kɛtɛ paɡ, po ata nuku kupɛtonin qɛ kɛtɛ martesɛ Marga e priti vetem pɛr gaz' e tyre, me qɛnɛ qɛ zɛmrɛn e saj jà kigte ãɛnɛ tjatrit eãe nuku merɛgɛ prapɛ, me giãɛ qɛ Miti e kigtɛ gɛɳyer.

Dita kaqɛ e gɛzuarɛ pɛr prindɛt eãe e pritur prej qytetarɛt afrojti, sikundɛr qɛ i pamɛ mbleãur atɛ tɛ djelɛ qɛ tɛ vɛgtrojnɛ Margen; po ajo vetɛ nuku ndjente as ɳɛ gas nɛ zɛmrɛ tɛ saj, andaj kur e nisnin nuse eãe kɛndonin, ajo rinte e helmuare eãe lotet i derãɛgin çurkɛ si lumɛ, kur si vetɛtima dɛgohet, qɛ u kãye Miti prej mɛrgimi.

Me tɛ dɛguar Marga kɛtɛ sihariq tɛ pa ɢpresuarɛ, fytyra ju verđ si dyλɛ, kɛmbɛt ju prenɛ eđe tɛ giđa i soλi nɛr mɛnt prej aty e ɢtatɛ vjet mê parɛ.

Po tani iɢte vonɛ eđe ɛndɛr ajo daɢuri, andaj kɛrkonte vetɛ vetiu tɛ forcoɳɛ zɛmrɛn eđe tɛ tregoɳɛ, qɛ as ɳɛ brengɛ nuk' e mundon; se sot mendoheɢe qɛ liđ jetɛn me ɳɛ ɳeri pa faj, i cili mundet qɛ e donte mê tepɛr sa e kiɢ daɢur Miti, eđe pɛr kɛtɛ kɛrkonte tɛ tregohet e kɛnaqur pɛr kɛtɛ martesɛ, se đoɢte nɛ mɛndje tɛ saj, qɛ nɛ mos i ep zɛmrɛnɛ, duhet tâ gɛzoɳɛ atɛ qɛ mer pɛr burrɛ eđe tɛ mbuɢɳɛ detyrɛn si grua e nderçme.

Miti si mbaroj sɛ qari, u ndrua eđe vajti nɛ ɢtɛpi tɛ Margɛs, se e quante pɛr detyrɛ tɛ vejɛ tɛ uroɳɛ prindɛt e saj pɛr kɛtɛ gas, eđe mɛ tjatɛr anɛ kɛrkonte qɛ tɛ haset me Margɛn e t' i kɛrkoɳɛ ndjesɛ.

Tɛ giđɛ dasmorɛt, kur e panɛ Mitin habiteɢin si kiɢte harirɛ e dyke forcuar me fjalɛ, qɛ do tɛ ɢɛrohet nɛ mɛmeđe, e pɛrɢɛndoɢnin. Po mê tepɛr se tɛ giđɛ u helmuan kur e panɛ prindɛt e Margɛs, me qɛnɛ qɛ iɢte ritur nɛ ɢtɛpi tɛ tyre eđe e nɛmɛronin giđɛ si fɛmijɛn e tyre; andaj pa ɢkuarɛ nɛr mɛnt gɛsendi, e ɢpunɛ nɛ odɛ, ku iɢte Marga eđe i lanɛ vetɛm.

Miti me tɛ mbetur vetɛm me Margɛn, guɳɛzoj pɛrpara saj, dyke kɛrkuar ndjesɛ pɛr pa-besinɛ

eðe pɛr gjðɛ tɛ ligat qɛ i kiɢte bɛrɛ. Po Margɛs mê tepɛr ju copɛtua zɛmra kur e pa kɛsisoj, e dyke ngritur i ðotɛ:

— Mos u helmo o Miti pɛr mua, se unɛ tɛ ndjeɳ me gjðɛ zɛmɛr, se nɛ jetɛ t'eme kurrɛ nuku do tɛ ɢpresoɳ ditɛ mê tɛ bukura se ato qɛ kam ɢkuarɛ baɢkɛ mɛ ty, eðe mê ɢumɛ atɛ natɛ qɛ jemi ndarɛ! Eðe sot nɛ mɛ vjen keq, mɛ vjen vetɛm e vetɛm pɛr ty; po ðɛntɛ Zoti tɛ ɢɛroheɢ e tɛ tɛ vɛɢtroɳ atɛ mê tɛ lumturin e burrave, se vetɛm atɛhere munt tɛ mɛ gɛzohet zɛmr' e djegurɛ.

Kɛto ða e gora Margɛ eðe lotɛt i vinin si breɢɛr. Miti ɢkundi kryet me hiðerim, kur dɛgonte pɛr tɛ ɢɛruar e qante si no ɳɛ foɢɳɛ dyke mbuluar fytyrɛn, se atɛhere kupɛtojti ca mê mirɛ, kur pɛr dɛfrimet eðe pɛr ca gra tɛ vɛɢtira mundi tɛ haroɳɛ ɳɛ ɛnɡɛλ kaqɛ ɢpirt-mirɛ e tɛ daɢurɛ si iɢ Marga.

Po sot iɢin tɛ gjða tɛ kotta, andaj si ɳɛ i priɢurɛ mɛntɢ ngrihet eðe si i ɢtrɛngon dorɛnɛ Margɛs dyke uruar traɢɛgim me fatbarðɛsi ɢkon dyke ðɛnɛ: „Ndje ɳɛ ɳeri tɛ lik e tɛ vdekur o Margɛ!"

E gora Margɛ kur pa, qɛ u mbyλ dera pas Mitit, mbuloj fytyrɛnɛ eðe ra pɛr ðê dyke qarɛ si ɳɛ foɢɳɛ se eðe sot gjðɛ si aty ɢtattɛ vjet pɛrpara e donte Mitin me atɛ zjar tɛ pa ɢojtur!

Po ç' munte tɛ bɛŋɛ sot, kur do tɛ mirte emɛrin tɛ ŋɛ tjatɛri?

Andaj kur dɛgojti qɛ erðɛ krugqit me ðɛndɛrin qɛ tå marɛn, mbloði vethen eðe kɛrkonte tɛ tregohegɛ e kɛnaqurɛ eðe e pa helmuarɛ; po vetɛm Perɛndija jå dinte zɛmrɛn nɛ atɛ ças.

Sikundɛr qɛ e pamɛ, Margɛn e muarnɛ krugqitɛ ðe e gpunɛ nɛ gtepi tɛ ðɛndɛrit, ku e lanɛ ger tɛ pregatitet pɛr kurorɛ vetɛm nɛ ŋɛ odɛ qɛ tɛ çloðet. Atje, si mbeti vetɛm zuri tɛ gkoŋɛ nɛr mɛnt tɛ giða tɛ jetɛs: foguerinɛ tɛ ɛmbɛlɛ qɛ e kiɛ gkuarɛ me Mitin, si losnin bagkɛ, sa duhegin e sa kigte vuar. — Po kur gkojti nɛr mɛnt natɛn e fundit, qɛ igte ndarɛ prej Mitit, kur vajti nɛ Rusi, ŋɛ e dreðurɛ si purteka e zuri eðe e tmeruarɛ ngrihet mɛ kɛmbɛ me syte tɛ zgurduλuarɛ vɛgtron mi giðɛ anɛt, kur nɛ ŋɛ vɛgtrim ŋɛ e qɛgur çfaqet nɛ buzɛt e Margɛs.

— Nuku duhet tɛ roŋ, ða vetɛ vetiu, se nuku meritoŋ tɛ mbaŋ ŋɛ emɛr tɛ pa fɛλiqur si kundɛr ɛgtɛ Koloja. Ajy nuku mɛ ka noŋɛ faj eðe unɛ pa marɛ emɛrin e ti duhet tɛ vdes, se unɛ zɛmɛrɛn jå kam ðɛnɛ ŋɛ tjatɛri eðe kɛto buzɛ kanɛ puður ŋɛ ŋeri tjatɛr. Andaj si gqipɛtarkɛ duhet tɛ mar vetɛ kɛtɛ nder qɛ e kam fɛλiqur (eðe pa vonuar vete mer ŋɛ kuti me gkrepɛsa (gpirto), qɛ igte mi tryezɛ eðe i pɛrzjen me ŋɛ kupɛ raki qɛ ndoðegɛ pranɛ, pastaj e kɛnaqurɛ ðotɛ): Ju o buzɛ qɛ puðtɛ ŋɛ ŋeri tɛ huaj eðe ndjetɛ pɛr tɛ parɛn herɛ ɛmbɛlsirɛn e kɛsaj bote, pini tani eðe hiðɛrimnɛ tɛ asaj sɛ puðurɛ!

Pa dređurε ngriti kupεn eđe e piu dyke pϭe-rεtitur: „Ndjemε o Kolo-! Qofϭ ndyer o Miti im i daϭurε!“

Kεto iϭin fjalεt e fundit tε sε gorεs Margε, e cila mbyλi sytε pεr giđεŋε, se nuku duroλi çnderε pεr ŋε tε „Puđurε“.

KRYE V.

Tε giđε u helmuan pεr kεtε dramε kaqε tε tmeruarε eđe aqε prindεrit e Margεs, si eđe Koloja, tε cilεt tε copεtonin zεmrεn me blegεrimet eđe me vajnε, qε qanin pεr Margεn.

Po iϭte ŋε tjatεr zεmεr e fϭehtε, qε duheϭe tå ndjeŋε atε hiđεrim mê ϭumε prej tε giđεve! — Iϭte i gori Miti, i cili me giđε sεmundjen kiϭte vajtur ŋε dasmε nε ϭtεpi tε đεndεrit, qε t' i puđŋε ku-lurεn Margεs, se tani pas ndjesεs sε saj dukeϭe fort i kεnaqur eđe i çelur eđe uronte me giđε zεmεr fatbarđεsi pεr Margεn eđe burεn e saj. Andaj nε bεrtimnε e grave vrapoj eđe ajy nε odε, po me tε heđur sytε pεr mi Margεn, qε iϭte ϭtrirε eđe e vdekur, fytyra ju bε plehε, sytε i zunε cipε qafa ju var, kεmbεt ju prenε eđe ra pεr mi Margεn dyke bεrtitur: „Ndjemε o Margε!“

Me nder tε mađ i mbuluan Mitin eđe Margεn nε ŋε var, po ϭkaknε tε kεsaj drame vonε e mε-suan qε nuku iϭte tjatεr pεr veç ŋε *e puđurε.*

FUNT.

BKSH
BIBLIOTEKA KOMBËTARE REPUBLIKA E SHQIPËRISË TIRANË

BKSH

DRAFT

Çmimi 2 groç

BKSH

Grypur ne Gtypeekroqet
„Mbrodesija“ KRISTO LUARASI
SELANIK